

Mener kommuner driver med faktafornektelse: 100 kommuner på Robek om 10 år

Kommunal Rapport 28.06.2023

Seniorrådgiver Håvard Moe i KS Konsulent frykter sammenbrudd i deler av kommunesektoren om få år.

– Den største bekymringen er den faktafornektelsen som foregår i deler av Kommune-Norge nå, sier seniorrådgiver Håvard Moe i KS Konsulent.

Han utdyper:

– Folketallet stuper i mange kommuner, men man planlegger for vekst. Antall eldre går til himmels, men mange kommuner har ingen plan for hvordan det skal håndteres. Barnetallet faller kraftig, men ingen plan for å kutte kostnader i grunnskole og barnehage. Kompetanse- og arbeidskraftmangelen er prekær, men ingen tar inn over seg konsekvensene av dette. Man satser bare på at alt dette løser seg, sier Moe.

Flytting av ressurser

Seniorrådgivere er ikke i tvil om konsekvensene.

– Summen av dette er et potensielt sammenbrudd i deler av kommunesektoren i løpet av relativt kort tid. Om 10 år vil det være 100 kommuner på Robek, sier Moe.

Tallet er ikke tatt ut av løse lufta. Seniorrådgiverens jobb er å gjøre økonomiske analyser av kommunal tjenesteproduksjon, strategi, styring og planlegging.

Han understreker at hans antakelser forutsetter at inntektssystemet for kommunene fortsetter slik det er i dag.

– Det kraftige skiftet i demografien bør tilsi at kommunene flytter ressurser fra oppvekst til pleie og omsorg, men slik er det ikke, sier Moe.

Sist det var over hundre kommuner i Robek var i 2003 og 2004.

«Reality check»

Også rekrutteringsproblemer, særlig innenfor helse og omsorg, vil få økonomiske konsekvenser i kommunene, mener Moe.

– For å få tak i folk kan kommunene bli nødt til å inngå dyre avtaler.

Seniorrådgiveren mener det haster med å ta grep.

– Mange kommuner vil se helt annerledes ut om få år. Første prioritet nå må være å styre økonomien dit det trengs, råder Moe.

Særlig trenger lokalpolitikere en «reality check», mener Moe.

– Lokalpolitikere må tørre å ta skolestrukturdebatten, selv om det er upopulært. Antallet eldre øker hvert år. Da kan man ikke bruke 5–10 år på å bestemme seg for om man skal legge ned en skole eller ikke. Jeg har til gode å møte kommunedirektører og økonomisjefer som ikke er bekymret for dette, sier Moe.

Sammenslåing og sentralisering

Moe understreker at det er de mindre distriktskommunene han er særlig bekymret for.

– I de store byene og kommunene er ikke dette et problem. De kutter der det er behov og legger ned skoler uten særlig debatt.

For noen kommuner kan slaget allerede være tapt, ifølge Moe.

– Selv om man flytter det meste av ressursene fra oppvekst til pleie og omsorg, vil det ikke være nok i enkelte kommuner.

Moe tror eneste utvei for noen vil være kommunesammenslåing og sentralisering.

– Jeg skjønner at det ikke er en vintersak at innbyggerne må kjøre to timer i bil for å besøke gamle foreldre på sykehjemmet, men de kan bli nødvendig. Alternativet må være å tømme oljefondet og hente sykepleiere og annet helsepersonell fra utlandet, sier Moe.